

Европейски политики и общественото им значение в областта на дългосрочната грижа за зависими недееспособни лица (членове на семейството)

Уважаеми дами и господа,

Позволете ми от името на г-жа Златанова, Ръководител на Представителството на Европейската комисия в България, да приветствам този форум, който разглежда един особено важен и многостранен проблем какъвто е дългосрочната грижа за зависими и нетрудоспособните членове в семейството. **Важен**, защото фокусира нашето внимание *върху хората*, чиито грижи много често остават незабелязани за обществото, но и *върху добрите практики и политически решения*, на национално и Европейско ниво, определящи бъдещето на тези хора и на социалната система, от която те са част. **Многостранен**, защото, освен че повишава обществената чувствителност дебатът неминуемо ще разгледа различните аспекти на грижата – правен, трудов, социален, икономически. Вярвам, че форумът ще предизвика ползотворна дискусия на различните решения за по-доброто организиране на грижите в дългосрочен план.

Как Европейският съюз отговаря на предизвикателствата пред хората, които полагат грижи за зависими свои членове?

Европейският съюз няма законови компетенции свързани с неформалната грижа и грижата в семейството. Въпреки това въпросът придобива все по-голяма значимост и се разглежда на все по-високо ниво.

В пролетното си заседание през 2007 г. Европейските министри по социалните въпроси и заетостта в рамките на *Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси* се обявиха за първи път в подкрепа на неформалната грижа като значим приоритет на Европейския съюз и отправиха до Европейския съвет, важно послание: *което гласи*

“Тъй като промените в демографски и социален план пораждат нарастващи потребности за качествени дългосрочни грижи, предоставянето на достъп за всички, подобряването на координацията на грижите и осигуряването на подкрепа за неинституционалните форми на предоставяне на грижи продължават да бъдат предизвикателство. Държавите-членки трябва да намерят точния баланс между обществени и частни отговорности и институционални и неинституционални грижи.”

Също през 2007 г започна работата си специална група по интереси към Европейския парламент и бе даден старт на асоциацията Eurocarers – която работи и

представява хората предлагащи грижи (също представена на този форум).

Статистиката, сочи прогресивно застаряване на населението (през 2060 г според данни на Евростат от 2008г.. 30% от населението ще бъде на възраст над 65 г. (сега процентът е 17%) и един на всеки 8 човека ще бъде над 80 (сега 4%). Като се има предвид, че факторите, които влияят върху осигуряването на грижа са неблагоприятни – остаряване на самите грижещи се, свиващ се кръг на семейството в следствие на по-ниска раждаемост, растящ процент на разводи и по-голяма отдалеченост в местоживеенето на членовете от едно семейство, както и широките социално-икономически тенденции – натискът върху устойчивостта и качеството на системите за дългосрочна грижа (в и извън домашни условия) ще бъде все по-силен.

Както знаете, централно място в компетенциите на Европейския съюз се отрежда на икономическата сфера и свободното движение на стоки, услуги, капитали и хора - мястото на грижата полагана в рамките на семейството в европейските политики не е очевидна. Но съществуващите регламенти на Съюза могат да имат директно въздействие върху дългосрочно грижещите се за членове от семейството си хора. Тук ще посоча, нарастващото

внимание към правата на тази група на европейско ниво – пример за това е решението на Европейският съд от миналата година, (ECJ C303/06 of 17 July 2008), с което се интерпретира Директивата на Съвета 2000/78,¹ за равнопоставено третиране на работното място като не само тясно насочена да защити интересите на хората с увреждания, но в по-широк смисъл да се бори срещу всякакви форми на дискриминация, които произтичат от инвалидност (например дискриминация на работното място спрямо родител на дете с недъг, какъвто е и конкретния иск разглеждан от съда).

В този контекст, от особена значимост, там където Европейският съюз няма юридически правомощия (*каквито са разходите в страните-членки за здравеопазване и дългосрочна грижа*) е методът на координацията - на икономическите политики в рамките на лисабонската стратегия, на социалните политики в рамките на стратегията по заетост, социалната защита и сближаване. Съществуването от 2004 година на специален метод наречен **отворен метод на координация** позволява на страните членки да обменят опит и разменят добри практики. Основните задачи на **отворения метод на координация** при социалната защита и социалното

¹ Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите

включване са насочени към достъпност, финансова устойчивост и качество на здравната система и системите предлагащи дългосрочна грижа. Тези понятия имат различно съдържание в различните страни членки, но е ясно, че устойчивостта на системата за дългосрочна грижа зависи и от вноските на хората грижещи се доброволно за член от семейството си.

Както отбелязах в пролетното си заседание през 2007 г. Европейските министри по социалните въпроси и заетостта отправиха послание към страните членки за поставянето на дългосрочната доброволна грижа сред приоритетите си. Съветът се позова на документ на комисията резюмиращ основните послания в националните доклади на страните членки относно подкрепата за неформалната доброволна грижа, който отчита че:

- 13 страни предоставят директна финансова подкрепа за грижещите се;

- 13 споменават за практическа помощ – като информация, обучение, съветване и предоставяне на временни грижи;

- 5 държави предлагат различни форми на отпуск, предлагайки възможност за по-успешно съчетаване на семейните грижи с работата;

Независимо от сравнително сходните демографски фактори и икономически натиск половината от страните-членки очевидно не дават данни, че по някакъв начин подпомагат хората предлагащи дългосрочна грижа за близък.

Въпреки ограниченията на метода, който на отчита качество, ефективност и продължителност а мерките, на базата на Националните доклади по отворения метод на координация за 2007 г., *Европейската комисия* идентифицира следните мерки в подкрепа на семейната грижа:

- информиране, обучение, съветване и временни грижи;

- финансово подпомагане

- данъчни облекчения

- мерки за съвместяване на платената работа с грижите в семейството, главно чрез допълнителен отпуск;

- включването на времето отделено в домашна грижа в условията за пенсиониране и други осигурителни придобивки

Това са част от примерите, които посочват значимостта и въздействието, което различни **области** от европейските политики оказват в дългосрочен план – да

споменем само някои – дебата за здравната политика, за пенсиите, миграцията, демографските изменения, новите технологии, равнопоставеността между половете, стратегията по заетостта. Всички тези дебати имат значение за по-доброто защитаване на правата на хората полагащи дълготрайна грижа. Очевидна е и ролята на всички организации и сдруженията, чиито глас се чува в тези дебати. Това е и мястото на нашия форум, за да могат държавите-членки да намерят точния баланс между обществени и частни отговорности, между грижата в институции и извън тях. Семейната солидарност съществува, но е важно да се привлече и обществената солидарност, защото всеки от нас е потенциален грижещ се.

Нека да се опитаме да извлечем най-доброто от дебата!

Благодаря за вниманието